

خلاصه درس ۵:

جهان های اجتماعی واحد نیستند، متنوعند. چون آگاهی ها و کنش ها متفاوت اند. جهان اجتماعی جمع جامعه و فرهنگ است، بنابراین طبیعتاً تنوع دارند. جهان های اجتماعی برهم اثر می گذارند و ارتباط دارند ولی در طول هم نیستند و از مسیر گریزناپذیر حرکت نمی کنند. انسان ها در برابر فرهنگ انتقالی نسل قبل منفعل نیستند بلکه فعال اند. با اراده در آن تغییر ایجاد می کنند.

تغییرات سطحی جهان اجتماعی: تغییر در لایه های سطحی و درون یک جامعه (هنجارها و نمادها) هویت جهان اجتماعی حفظ می شود.

تغییرات عمیق جهان اجتماعی: تغییر در لایه های عمیق که هویت جهان اجتماعی را در گون می کند (تغییر در آرمان و اعتقادات و ارزش های اصلی) (مثلاً: تبدیل ایران باستان به ایران اسلامی)

الگوی حرکت و پیشرفت تک خطی (جهان های در طول هم): همه جهان های اجتماعی شبیه یکدیگرند و مسیر یکسانی را طی خواهند کرد. عقب مانده ها باید الگوی پیشرفته ها را در پیش بگیرند.

جهان های در عرض هم: جهان های اجتماعی متنوع اند و هر جهان اجتماعی ارزش ها و فرهنگ متناسب با خود را دارند و مسیرهای متفاوتی را طی می کنند.

در دیدگاه جهان های در عرض هم، جهان اجتماعی با دیگر جهان ها ارتباط فعال دارد و از تجارب آنها استفاده می کند بدون اینکه هویت خود را از دست بدهد. تجارب دیگران را بومی سازی می کند. (متناسب با شرایط خود تغییر میدهد).

سوالات درس ۵

۱- چرا جهان های اجتماعی انسان ها یکسان نیستند و متنوعند؟ پاسخ: چون آگاهی، نیازها و اراده انسان ها

متفاوت است، ارزش ها، عقاید و فرهنگ های متفاوت به وجود می آید و چون فرهنگ ها متفاوت هستند جهان های اجتماعی هم متفاوت خواهند بود.

۲- جهان اجتماعی مثال بزید که مبتنی بر تبعیض نژادی باشد؟ پاسخ: در گذشته در کشور آفریقای جنوبی

جهان اجتماعی برقرار بود که به آپارتاید می گفتند و در آن بین ساها و سفیدپوستان بسیار تبعیض وجود داشت. ۴ میلیون سفیدپوست از تمامی امکانات شغلی برتر و منافع مادی جامعه برخوردار بودند و ۲۰ میلیون سیاه پوست کارگرواز طبقات پایین جامعه محسوب می شدند. حتی پارک ها و سینماها به ورت ناعادلانه بین آنها تقسیم شده بود.

نمونه دیگر تبعیض نژادی در دوران جاهلیت پیش از اسلام در جامعه عرب نشین وجود داشت که قبیله هایی ثروت مند و حاکم و بقیه طوایف و مردم تحت ستم و سلطه طبقه حاکم ثروت مند بودند.

۳- تفاوت های میان جهان های اجتماعی بر چه نوع تفاوت و تغییراتی است؟ پاسخ: در جهان های

اجتماعی برخی از تغییرات به وجود می آید. گاهی تغییرات در لایه های سطحی جامعه (هنجارها، نمادها و مدها) به وجود می آید مثلاً در رابطه با قوانین اجرایی، تغییرات زبانی و لهجه، فعالیت های اقتصادی و آموزشی ولی گاهی تغییرات در لایه های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی (عقاید، ارزش ها) به وجود می آید. اگر لایه های عمیق و محوری جهان اجتماعی تغییر کند جهان اجتماعی، جهان دیگری خواهد شد.

۴- چند نمونه تاریخی از تغییرات جهان اجتماعی در نوع عمیق و نوع سطحی ان بنویسید. پاسخ:

مثلاً وقتی ارزش ها و عقاید بت پرستی در دوران جاهلیت عرب به توحید و عبادت پروردگاری کتبا جهان اجتماعی جدید اسلامی شکل گرفت. یعنی به صورت بنیادین جهان اجتماعی قبلی دگرگون شد و جهان اجتماعی جدیدی به وجود آمد. در لایه های سطحی به صورت مکرر و پیوسته تغییراتی به وجود می آید. نمونه آشکار آن

تغییر نظام آموزشی است که هم اکنون دانش آموزان جدید آن را پایه دهم می نامند یا رشد اقتصادی، تولید کل، قیمت ها و... در یک جامعه هر سال نسبت به سال های دیگر افزایش یا کاهش می یابد و...
۵- آیا جهان های اجتماعی، تاریخ (سرنوشت و سرگذشت) یکسانی دارند؟ پاسخ: خیر، گذشته اهداف، نیازها، سطح آگاهی و میزان اراده جوامع با یکدیگر متفاوت است.

۶- نگاه تک خطی به تاریخ بشر چگونه است؟ پاسخ: همه جوامع از راهی که طی می کنند شبیه یکدیگرند. همانطور که موجود زنده مراحل یکسانی را در رشد خود طی می کند و دوران تولد، طفولیت، کودکی، نوجوانی... پیری را طی می کند، جوامع نیز دوران تولد، کودکی تا پیری را دنبال می کنند و همه یک مسیر را می گذرانند. همه جوامع در یک خط هستند فقط برخی جلو ترند و برخی عقب تر. جوامع عقب تر باید از الگوهای جوامع جلو تر استفاده کنند تا از وضعیت کنونی خود جلو تر روند. (دیدگاه عده ای از جامعه شناسان)

۷- نگاه مردم شناسان به تفاوت های جهان های اجتماعی چگونه است؟ پاسخ: برخی از جمله عده ای از مردم شناسان معتقدند که هر جهان اجتماعی فرهنگ و تمدن مناسب خود را به وجود می آورد و بر اساس آرمان ها و ارزش های خود دچار تحولات می شوند. برخی از فرهنگ ها مانند گارتروند و برخی پس از مدتی از بین می روند. هر جهان اجتماعی مسیر و راهی مخصوص خود را طی می کند مثلاً جهان اجتماعی غرب، جهان اجتماعی اسلام. جهان اجتماعی چین، جهان اجتماعی هند و...

۸- نظریه استعمار با نظریه سیر تک خطی جوامع چه ارتباطی دارد؟ پاسخ: کشورهای استعمارگر نظریه سیر تک خطی جوامع را مطرح می کنند تا مردم این کشورها به فکری ایجاد و انتخاب مسیری متفاوت در آینده خود نباشند و همچنان از آنها الگو بگیرند و ادامه دهند آنها باشند و تحت سلطه جوامع استعمارگر باقی بمانند.

۹- چگونه به تنوع جهان های اجتماعی پی می برید؟ هنگامی که جوامع مختلف در نقاط گوناگون جهان را با فرهنگ ها، ارزش ها، عقاید و هنجار های متفاوت مشاهده می کنیم.

۱۰- جهان اجتماعی ما با جهان اجتماعی گذشتگان در چه زمینه هایی متفاوت است؟ در ارزش ها، باورها، هنجارها، نمادها، شناخت و اراده و کنش های اجتماعی متفاوت است.

۱۱- جهان اجتماعی چگونه استوار می شود؟ از طریق کنشگران فعال و تاثیر گذار که از طریق اراده برای انسان ها معرفت به وجود می آورند و معرفت خلاقانه از طریق آموزش و تربیت، انتقال می دهند.

۱۲- ارزش های جهان اجتماعی اسلام را با ارزش های جامعه گروه تروریستی داعش مقایسه کنید؟ جهان اسلام بر مبنای عدالت، تقوا، برادری و برابری ولی گروه تروریستی حق حیات برای مخالفان قائل نیستند و دارای اندیشه های خودخواهانه، شیطانی، اساطیری و قوم مدارانه است.

۱۳- **تهاجم فرهنگی به دنبال کدامیک از تغییرات جهان اجتماعی است؟** تهاجم فرهنگی به دنبال ایجاد تغییر در لایه های عمیق یک جهان اجتماعی است و تلاش می کند عناصر ثابت و محوری یک فرهنگ را تبدیل و تغییر دهد و هویت اصلی فرهنگ را نشانه می گیرد.

۱۴- **جهان اجتماعی مدرنیته با جهان اجتماعی سنتی چه تفاوت هایی دارند؟** جوامع مدرنیته در لایه های سطحی به شدت به دنبال مد گرایی است و شیوه های معماری و پوشش و سایر جلوه های سبک زندگیشان با زندگی سنتی متفاوت است و لایه های عمیق و بنیادین این دو متفاوت است. مدرنیته به دنبال دنیا گرایی، جهانی شدن بوده است و جهان سنتی ارزش های معنوی را دنبال می کند.

۱۵- **جهان اجتماعی مسیحیت در چه سطحی با یکدیگر تفاوت دارند. نمونه ذکر کنید؟** در لایه های سطحی مانند زبان و ادبیات، هنر، تغذیه، سرود ملی و نژاد با یکدیگر تفاوت دارند.

۱۶- **چرا جهان اجتماعی باشکل های مختلف و فرهنگ های متفاوت وجود دارد؟** چون اراده و خواست انسان ها با یکدیگر متفاوت است و ارزش ها و فرهنگ متفاوتی شکل می گیرد و شناخت انسان ها (معرفت) متفاوت می شود.

۱۷- **جهان اجتماعی چگونه شکل می گیرد؟** از طریق فرهنگ شیوه ی ارتباط شکل می گیرد و با کنش گری فعال انتقال میابد و جهان اجتماعی شکل می گیرد.

۱۸ **جهان اجتماعی ممکن است دچار چه نوع تغییراتی شوند؟** ۱. تغییرات سطحی که درون جهان اجتماعی در غالب هنجارها و نمادها و جنبه های ظاهری فرهنگ مانند: پوشش مسکن تغذیه و... به وجود می آید ۲. تغییرات عمیقی که در آرمان عقاید و ارزش ها به وجود می آید و موجب می شود جهان اجتماعی را به جهان دیگر تبدیل کند. مثلا: تغییری که در فرهنگ باستانی ایران انجام شد و ایران را اسلامی کرد.

۱۹- **چه نوع معانی محوری برای جهان اسلام می توان تصور کرد؟** ۱. توحید ۲. نبوت ۳. معاد

۲۰- **چه نوع معنایی می توان برای جهان جاهلی برشمرد؟** ۱. شرک ۲. بت پرستی ۳. نگاه نژادی و قبیله ای و اصالت خون و نصب و تعصبات قومی

۲۱- **جهان اجتماعی انسانی را با جهان اجتماعی حیوان ها چه تفاوتی دارد؟** فعالیت های جمعی حیوانات غریزی، غیر ارادی، ثابت و یکنواخت است ولی حرکت های اجتماعی انسان ها آگاهانه و ارادی است و زمان به زمان تغییر می کند.

۲۲- **چرا انسان از نظر زیستی تقریباً شبیه به همدیگر هستند ولی از نظر اجتماعی متفاوت اند؟** چون انسان ها از نظر زیستی تابع جهان طبیعی هستند (که ثابت است) ولی از نظر اجتماعی اراده و معانی انسان ها متفاوت است.

۲۳- سبب پیدایش جهان های مختلف اجتماعی چیست؟ آگاهی و فرهنگ انسان ها که از طریق آموزش و تربیت منتقل می شوند متنوع است و انسان ها منفعل و بی اختیار نیستند.

۲۴- جوامع غربی از نظریه ی تک خطی چه سوء استفاده ای می کنند؟ چون تمامی جوامع باید مسیری همچون

جوامع غربی را طی کنند با این تلقین آن ها را از خلاقیت و تغییرات اجتماعی بومی باز می دارند.

۲۵- نمونه هایی از جهان های اجتماعی در عرض هم در ایران مثال بزنید.

تپه ی سیلک کاشان ، شهر سوخته ی سیستان ، تپه ی مارلیک و حسنلو هر یک مستقل از دیگری به شکوفایی رسیده اند .

۲۶ جوامع غرب زده چه سرنوشتی خواهند داشت ؟ چرا ؟ فرهنگشان به نابودی می رسد و از پویایی باز می ماند . چون

تقلید کورکورانه و بدون انتخاب و گزینش از ارزش ها و هنجارهای غرب دارد.

۲۷ جهان اجتماعی کمونیستی و جهان اجتماعی لیبرالیسم را مقایسه کنید. هر دو در اندیشه های سکولاریسم

مشترک اند ولی در شیوه ی حکومت داری و استفاده از ابزار تولید و مالکیت متفاوت اند . انباشت ثروت ، مالکیت خصوصی

و منفعت شخصی از ویژگی های لیبرالیسم است و تمایل به جامعه ی مساوات گرا ، کنترل دولتی و مالکیت عمومی از ویژگی

های کمونیسم است. (در عقاید بنیادین مشترک اند ولی در لایه های سطحی متفاوت هستند.)

۲۸- چه دیدگاه هایی نسبت به رشد جوامع وجود دارد؟ ۱. جهان های اجتماعی در طول هم با نگاه تک خطی ۲.

جهان های اجتماعی در عرض هم

۲۹ برای جوامع در عرض هم مثال بزنید؟ جوامع اسلامی _ غربی _ چین و هند هر یک سابقه ی تمدن دارند ولی فرهنگ

آن ها از یکدیگر جداست با وجود ارتباطی که با یکدیگر دارند مستقل از یکدیگرند.

۳۰- طبق نظریه ی تک خطی جوامع ، جوامع چگونه تکامل می یابند؟ طبق این نظریه همه ی جوامع در مسیر 30

مشابه و واحدی حرکت می کنند ، فقط ممکن است برخی پیشرفته تر و برخی عقب مانده تر باشند. فقط یک الگوس واحد

وجود دارد که همه ی ناگزیر هستند آن را طی کنند

۳۱ جهان اجتماعی و فرهنگ مدرسه ی شما چه ارتباطی با یکدیگر دارند؟ فرهنگ و شیوه ی ارتباط ما ، نمادها و

پیام های ما را به وجود می آورد و ما به کمک آن جامعه ای به نام مدرسه را به وجود می آوریم. اگر ارتباط و زندگی مشترک

نداشته باشیم جامعه یمان هم به وجود نمی آید.

۳۲ مصادیق فرهنگ شهر شما با فرهنگ دیگر شهرها چه تفاوت های دارد؟ نوع لباس و پوشش محلی ، غذا های

محلی ، بازی های محلی ، آداب و رسوم جشن های مردم شهرستان ما نشان می دهد که مصادیق فرهنگ ما با شهرهای دیگر

فرق دارد.

۳۳ ویژگی فرهنگی که شهر شما را از دیگر شهرها متفاوت نشان می دهد چیست؟ آثار باستانی ، پوشش محلی ،

لهجه ی مخصوص ، صنایع دستی ، عزاداری مخصوص ، بازار های گروهی و محلی

۳۴ آیا خانواده ی شما فرهنگ مخصوص به خود دارد؟ چگونه؟ بله خانواده ی من ارزش های مشترکی دارد از جمله

سعادت مندی همگانی ، عاقبت به خیر شدن دسته جمعی ، صفا و صمیمیت که با هنجارهایی مثل کمک کردن ، تقسیم وظایف

، درود فرستادن به یکدیگر در شبانه روز ، ممنوعیت احم ، وفور لبخند ، استفاده از رنگ روشن و پوشش زیبا به دست می آید و قالب مخصوصی برای فرهنگ خانواده‌ی ما به وجود آمده است.